

ZERO GEOGRAPHIC

ZERO ARTISTIC MOVEMENT

C.N.T.

¡LADR A LOS HÉROES!

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1° ΜΕΡΟΣ: ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ σελ. 2-13

2° ΜΕΡΟΣ: ΚΟΙΝΟΒΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ σελ. 14-16

3° ΜΕΡΟΣ: ΨΥΧΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ σελ. 17-18

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σχέση αντιεξουσιαστικών κινημάτων και χώρου παραμένει σε γενικές γραμμές μία θαμμένη υπόθεση. Έτσι έχει μελετηθεί ελάχιστα στο εξωτερικό. Ενώ δεν έχει μελετηθεί καθόλου στην Ελλάδα. Και αυτό αν και θεμελιωτής της ανθρωπογεωγραφίας είναι ο αναρχικός **Πέτρος Κροπότκιν**. Η παρούσα προσπάθεια έχει σκοπό να αναδείξει την επιρροή που έχει στο χώρο η αντιεξουσιαστική ιδεολογία σε όλες της μορφές που στο πέρασμα των δύο τελευταίων αιώνων αυτή πήρε.

Για το σκοπό αυτό στο πρώτο μέρος αυτής της μελέτης, στο **Γεωπολιτική και αναρχικά κινήματα**, θα ασχοληθούμε με την επιρροή των αντιεξουσιαστικών κινημάτων που πήραν μαζική μορφή (κυρίως του αναρχοσυνδικαλισμού και διαφόρων αντιεξουσιαστικών αντάρτικων) στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Επίσης στο πρώτο μέρος θα μελετήσουμε τη σχέση αυτών των κινημάτων με τη **γεωστρατηγική** και τη στρατιωτική ιστορία.

Στο δεύτερο μέρος, στο **Κοινόβια και χώρος**, θα εξετάσουμε τον τρόπο που οι ελευθεριακοί κοινοτιστές επηρέασαν το χώρο. Αν και αυτές οι κινήσεις δεν είχαν τη μεγάλη γεωγραφική επιρροή των κινημάτων που εξετάσαμε στο πρώτο μέρος, αυτό δε σημαίνει ότι δεν είχαν και σημαντική χωρική επίδραση σε τοπικό (πχ τα κιμπούτς στο Ισραήλ) αλλά και σε διεθνές επίπεδο (πχ το κίνημα καταλήψεων στην Ευρώπη). Το δεύτερο αυτό μέρος γράφτηκε πριν χρόνια από μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού **Ναραχία** που εκδιδόταν στη Μυτιλήνη το 1999-2002. Έχει δουλευτεί ξανά για το σκοπό της παρούσας μελέτης. Στο τρίτο μέρος θα δούμε τη **ψυχογεωγραφία** και τον τρόπο που οι καταστασιακοί αντιμετώπισαν τη γεωγραφία τη δεκαετία του 60.

Γενικά και όπως θα προσπαθήσουμε να δείξουμε στο παρών κείμενο, οι αναρχικοί και αντιεξουσιαστές άλλαξαν τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε το χώρο, ενώ προσπάθησαν (επιτυχημένα πολλές φορές) να αλλάξουν και τους συσχετισμούς χώρου και εξουσίας.

ZERO ARTISTIC MOVEMENT

Α' ΜΕΡΟΣ: Γεωπολιτική και αναρχικά κινήματα

1. ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ

«Η ιστορία, όπως έχει καταγραφεί ως τώρα, αποτελεί εξ ολοκλήρου περιγραφή των τρόπων και των μέσων με τα οποία προωθήθηκαν, κατοχυρώθηκαν και διατηρήθηκαν η θεοκρατία, ο μιλιταρισμός, η απολυταρχία και αργότερα η επικυριαρχία των πλουσιότερων τάξεων. Οι αγώνες μεταξύ των δυνάμεων αυτών στην πραγματικότητα αποτελούν την ουσία της ιστορίας [...] Από την άλλη πλευρά, παραβλέπεται ο παράγοντας "αλληλοβοήθεια": οι συγγραφείς αυτής και της προηγούμενης γενιάς απλώς τον αρνήθηκαν ή τον διακωμώδησαν» (Κροπότκιν "Αλληλοβοήθεια", σελ. 241).

Η γεωπολιτική είναι η επιστήμη που εξετάζει, την αλληλεξάρτηση μεταξύ φύσης (γεωγραφικού χώρου) και των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και κατά συνέπεια μελετά την πολιτισμική και κοινωνική σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Η γεωπολιτική όμως όπως θα δούμε στη συνέχεια περιληπτικά περιορίστηκε στη μελέτη της αλληλεξάρτησης κράτους και χώρου (ενώ επιρροή στη διαμόρφωση του χώρου έχουν βέβαια και οι απλοί άνθρωποι και όχι μόνο τα κράτη και οι γενικότεροι εξουσιαστικοί μηχανισμοί) καθώς η κοινωνία ταυτίστηκε γενικά από τους ακαδημαϊκούς (κοινωνιολόγους, γεωγράφους, ανθρωπολόγους κλπ) με το κράτος παρά τις αντίθετες απόψεις αρκετών ακαδημαϊκών (βλέπε το κλασικό ανθρωπολογικό έργο «ΚΡΑΤΟΣ ENANTIA ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ» του Πιερ Κλάστρ).

Έτσι καθώς τον τελευταίο αιώνα κυρίαρχη πολιτική οργάνωση υπήρξε το κράτος (κομμουνιστικό ή καπιταλιστικό), η επιστήμη της γεωπολιτικής έβαλε στο μικροσκόπιο τα κράτη και τη σχέση τους με τον χώρο. Τι γίνεται όμως με τους χώρους που δεν κυριαρχήθηκαν από το αστικό ή το κομμουνιστικό κράτος; Τις αυτόνομες περιοχές που για κάποιο χρονικό διάστημα μπόρεσαν και υπήρξαν στη βάση της αυτοδιάθεσης, της άμεσης δημοκρατία, της αναρχίας ή ακόμα και του λαϊκού καπιταλισμού; Τι γίνεται με τη σχέση αυτών των πολιτικών, βραχύχρονων έστω, υπάρξεων και του γεωγραφικού χώρου; Η σχέση αυτή έχει μελετηθεί από τους ακαδημαϊκούς γεωγράφους;

Η απάντηση σε γενικές γραμμές είναι όχι. Και ο λόγος απλός. Η γεωπολιτική όπως και η χαρτογραφία εξυπηρετούν σαν επιστήμες την εκάστοτε κυρίαρχη πολιτική ιδεολογία. Διαβάζοντας τα έργα των σύγχρονων αναλυτών της γεωπολιτικής, διαπιστώνει κανείς εύκολα την πεποίθηση αυτών των αναλυτών ότι μόνο τα κράτη και οι πολυεθνικές διαμορφώνουν τον χώρο στον οποίο ζούμε. Φανταστείτε όμως ένα χάρτη που να δείχνει **πάνω** την Αφρική... και μία γεωπολιτική που μελετά τους αγώνες των **κάτω** και τη συμβολή τους στη διαμόρφωση του σύγχρονο

χώρου. Πιστεύω ότι η ανάλυση του χώρου και της αλληλεξάρτησης του με την κοινωνική πραγματικότητα είναι ουσιώδης για την κατανόηση (και γιατί όχι και την αλλαγή) του κοινωνικού status. Η γεωπολιτική πρέπει να πάψει να μελετά αποκλειστικά τις αποφάσεις των εκάστοτε ελίτ. Δύσκολο εγχείρημα βέβαια αλλά ας αναλογιστούμε την ανατροπή που φέρνει στην πολιτική γεωγραφία ο γεωγράφος Κροπότκιν και ο Ρεκλυ τον 19ο αιώνα. Ο κόσμος της επιστήμης δε θα είναι ποτέ ο ίδιος. Σωστά ο Ζιν είπε για την ιστορία ότι η σωστή γνώση της είναι απαραίτητη για μια μελλοντική επανάσταση. Το ίδιο μπορούμε να πούμε για την άλλη μεγάλη επιστήμη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων την γεωγραφία.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Ο όρος Γεωπολιτική (http://neakentrodexia.blogspot.com/2010/01/blog-post_10.html) σαν επιστημονικός όρος εφαρμόστηκε από τον Σουηδό καθηγητή Rudolf Kjellénto το 1899. Ως επιστήμη όμως, η γεωπολιτική δημιουργήθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα στην κεντρική Ευρώπη. Η γεωπολιτική στη διάρκεια του μεσοπολέμου αποτελεί εργαλείο της Στρατηγικής με κεντρικό σημείο την εθνική ισχύ . Κυρίαρχο σκεπτικό είναι ότι κράτη που είναι ισχυρότερα σε μεγαλύτερες αποστάσεις, αποτελούν τα κυρίαρχα κράτη σε κάθε ιστορική περίοδο. Η γεωπολιτική ως όργανο σχεδίασης κρατικής επιβολής στον χώρο σύμφωνα με τον Μάτζη προϋποθέτει τη σχεδίαση σε διάφορους τομείς, όπως πχ της στρατιωτικής ισχύος ,της γεωστρατηγικής, της οικονομίας, της δημογραφίας κτλ. Αναφορά πρέπει να γίνει σε αυτό το σημείο στον άνθρωπο που ταύτισε την γεωπολιτική με τον ολοκληρωτισμό Karl Haushofer και τη Γερμανική σχολή. Οι απόψεις του Karl Haushofer βρήκαν μεγάλη ανταπόκριση στη Ναζιστική ηγεσία και οι ιδέες του χρησιμοποιήθηκαν για να δικαιολογήσουν την γερμανική επεκτατικότητα. Κεντρικό σημείο στην κοσμοθεωρία της ναζιστικής γεωπολιτικής είναι η πολιτισμική διαίρεση της υδρογείου. Κάθε έθνος με βάση την πολιτισμική ανωτερότητα πρέπει να διεκδικεί περισσότερο χώρο από τους κατώτερους πολιτισμικά και φυλετικά λαούς (έννοια του ζωτικού χώρου).

Πρίν όμως τους ναζιστές γεωγράφους έχουμε τον πρωτοπόρο κρατιστή γεωγράφο **Friedrich Ratzel** (1844 – 1904), ο οποίος ανέπτυξε την έννοια της «Πολιτικής Γεωγραφίας/Politische Geographie». Συμφώνως λοιπόν προς τον Ratzel η Γεωπολιτική είναι «Η Γεωγραφία στην Υπηρεσία της Πολιτικής του Κράτους». Βλέπουμε λοιπόν ότι σύμφωνα με τον Ratzel την διαμόρφωση του γεωγραφικού χώρου έχει αναλάβει αποκλειστικά το αστικό κράτος (βέβαια το πόσο έξω θα πέσει θα φανεί με την μπολσεβίκικη επανάσταση που θα οδηγήσει στη Σοβιετική ένωση...).

Πάντως ο Ratzel(http://neakentrodexia.blogspot.com/2010/01/blog-post_10.html) ξέφυγε από τα στεγανά των γεωγράφων της εποχής και δημιούργησε μια γεωγραφία με ξεχωριστή θέση στην «χωρική τεχνολογία» που θα αποτελούσε πολύτιμο εργαλείο ανάλυσης στα χέρια πολιτικών, στρατιωτικών και διπλωματών. Με άλλα λόγια ο χώρος δεν

διαμορφώνεται μόνο από τους ανθρώπους αλλά διαμορφώνει εξίσου τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Οπότε η γνώση του είναι απαραίτητη για το σχεδιασμό της μακροπολιτικής (http://neakentrodexia.blogspot.com/2010/01/blog-post_10.html): «Το κράτος πρέπει να ζήσει από το έδαφος. Μπορεί να βασιστεί μόνο σε εκείνα τα πλεονεκτήματα, επί των οποίων ασκεί εδαφική κυριαρχία. Η Πολιτική Επιστήμη διατυπώνει την ίδια άποψη κάπως πιο άχρωμα όταν αναφέρει: Η περιοχή (Gebiet) ανήκει στη φύση του κράτους. χαρακτηρίζει την κυριαρχία ως το εδαφικό δίκαιο (Justeritoriale) και διατυπώνει τον κανόνα, ότι οι εδαφικές αλλαγές μπορούν να συντελεστούν μόνο μέσω νόμων. Η ζωή των λαών μας διδάσκει να αναγνωρίζουμε πολύ στενότερες σχέσεις: βλέπουμε στην ιστορική πορεία όλες τις πολιτικές δυνάμεις να κυριαρχούν επί του εδάφους, δημιουργώντας έτσι κράτη. Λαό ονομάζω συνεπώς ένα πολιτικά συνδεδεμένο σύνολο, ομάδων και ατόμων, που δεν έχουν κατ' ανάγκη ούτε φυλετική ούτε γλωσσική συγγένεια, αλλά συνδέονται οπωσδήποτε χωρικά μέσω του κοινού τους εδάφους. Κοινωνικές τάξεις και κοινωνίες, το εμπόριο και η θρησκεία αντλούν από αυτήν την πηγή πολιτική εξουσία και διάρκεια, δημιουργώντας με τη σειρά τους κράτη. Κατά τον τρέχοντα αιώνα συνωστίζονται σ' αυτή τη διαδικασία και οι εθνικές ιδέες. Πολλοί χρησιμοποιούν τον όρο εθνική πολιτική, αντί του όρου εδαφική, μιλώντας για την άσκηση πολιτικής, κατανοούσας την αξία του εδάφους. Η διατύπωση: Οι Γερμανοί ένοιωσαν την ανάγκη να δημιουργήσουν μία πολιτική μορφή για το σύνολό τους, αποκτάει στην Πολιτική Γεωγραφία την έννοια ότι: επιδίωξαν εδαφική συνάθροιση (Zusammenschließung) και οροθέτηση (Abgrenzung), προκειμένου να τοποθετήσουν την ύπαρξή τους σε κατά το δυνατόν σίγουρο και ευρύ, δικό τους έδαφος» (Ratzel).

Όσο αφορά την Αγγλοσαξονική Γεωγραφική Σχολή της Γεωπολιτικής, που σύμφωνα με τον Μάτζη (http://neakentrodexia.blogspot.com/2010/01/blog-post_10.html) επηρεάστηκε βαθύτατα από την Γερμανική Γεωγραφική Σχολή σκέψης, ιδρυτής της υπήρξε ο επίσης Γεωγράφος Sir Halford Mackinder. Οι αγγλοσάξονες θέτουν τη Γεωγραφία στο επίκεντρο της διαδικασίας διαχρονικής διαμόρφωσης των διεθνών σχέσεων. Ένας αγγλοσάξονας ο Saul Cohen έγραφε ότι: «Η πεμπτουσία της Γεωπολιτικής είναι η μελέτη της υφισταμένης σχέσεως μεταξύ της διεθνούς πολιτικής της ισχύος και των αντιστοίχων γεωγραφικών χαρακτηριστικών, κυρίως δε αυτών των γεωγραφικών χαρακτηριστικών επί των οποίων αναπτύσσονται οι πηγές της ισχύος». Ο Robert Harkavy: θεωρεί ότι: «Η Γεωπολιτική είναι η χαρτογραφική αναπαράσταση των σχέσεων μεταξύ των κυρίων αντιτιθεμένων δυνάμεων». Συμφώνως προς τον Ladis Kristof: «Ο σύγχρονος θεωρητικός της Γεωπολιτικής δεν επισκοπεί το γεωγραφικό χάρτη της Γης για να διακρίνει τι μας υπαγορεύει η φύση να κάνουμε, αλλά τι μας συμβουλεύει η φύση να κάνουμε με δεδομένες τις προτιμήσεις μας» (http://neakentrodexia.blogspot.com/2010/01/blog-post_10.html) .

Όσο για τη γαλλική Γεωγραφική Σχολή της Γεωπολιτικής επικρατούν οι ίδιες αντιλήψεις με παραπάνω. Δεν είναι σύμπτωση βέβαια ότι την γεωπολιτική σαν επιστήμη την ανάπτυξαν αποικιακές δυνάμεις ή και ολοκληρωτικά καθεστώτα. Μην ξεχνάμε όμως ότι και η ανθρωπολογία-εθνολογία (που στις μέρες μας έχει ταυτιστεί με τον μαρξισμό) αναπτύχθηκαν αρχές του 19ου αι. πάλι υπό την πίεση της αποικιοκρατίας και την αναγκαιότητα μελέτης και κατανόησης των υπόδουλων τριτοκοσμικών πληθυσμών ...ώστε η γνώση των άγνωστων αυτών κοινωνιών να βοηθήσει στον πιο γρήγορο εκπολιτισμό και υποταγή τους.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η γεωπολιτική σαν επιστήμη δίνει προτεραιότητα στα κράτη. Οι λαϊκοί αγώνες έρχονται σε δεύτεροι μοίρα. Που θα ήταν όμως ο κόσμος χωρίς τον Ζαπάτα και τους μάρτυρες του Σικάγου; Σύμφωνα με τις παραπάνω σχολές γεωπολιτικής το μόνο κοινωνικό μόρφωμα που μπορεί να επηρεάσει τον χώρο και να επηρεαστεί από αυτόν είναι το κράτος. Τι γίνεται όμως με τα κινήματα βάσης, τους συνδικαλιστές, τα ους αντάρτες πόλεων αλλά και τα αντάρτικα στον τρίτο κόσμο; Η επανάσταση γενικά επηρεάζει τον χώρο όπως και επηρεάζεται από αυτόν. Το Παρίσι απόκτησε αυτό το κέντρο μετά την παρισινή κομούνα. Ο λόγος προφανές. Οι επαναστάτες δεν πρέπει να ξεφεύγουν στα στενά πρέπει να κυκλώνονται από το στρατό. Τέτοια παραδείγματα είναι άπειρα. Ο χώρος διαμορφώνεται και διαμορφώνει αλληλένδετα και την επανάσταση μέσα από το πέρασμα των αιώνων. Με αυτό δεν αμφισβητούμε ότι κυρίαρχη μορφή παραγωγής του χώρου είναι το κράτος. Είναι όμως το μόνο;

Ας επιστρέψουμε όμως στον Κροπότκιν: "Η ιστορία, όπως έχει καταγραφεί ως τώρα, αποτελεί εξ ολοκλήρου περιγραφή των τρόπων και των μέσων με τα οποία προωθήθηκαν, κατοχυρώθηκαν και διατηρήθηκαν η θεοκρατία, ο μιλιταρισμός, η απολυταρχία και αργότερα η επικυριαρχία των πλουσιότερων τάξεων...". Εκείνη την εποχή οι πολιτικοί επιστήμονες προσπαθούσαν να κατανοήσουν την ιστορία και την κοινωνία μέσω της μελέτης του κράτους. Ο Κροπότκιν μελετά αντίθετα την πορεία της κοινωνίας ξεχωριστά και σε αντίθεση με το κράτος. Προτεραιότητα δίνει στις κοινότητες του μεσαίωνα και στο πως αυτές στο πέρασμα του χρόνου υποτάχθηκαν στα κράτη και τους βασιλιάδες. Με το ίδιο σκεπτικό η γεωπολιτική μπορεί να μελετηθεί ανάποδα. Ας δούμε πως τα κινήματα βάσης, ο αναρχισμός, η αυτονομία κλπ επηρέασαν τον χώρο και επηρεάστηκαν από αυτόν. Με άλλα λόγια ας γυρίσουμε τον χάρτη ανάποδα όπως έκαναν στη δεκαετία του 60 οι καταστασιακοί (βλέπε ψυχογεωγραφία) αλλά και ο Λεφέβρ στην ανάλυση του πως η εξουσία μέσω της πολεοδομίας προσπαθεί να ελέγξει τις μάζες.

Το 1910 ο Ζαπάτα λοιπόν ξεκινά την εκπληκτική του επαναστατική πορεία στο Μεξικό. Η διακήρυξη του έχει επηρεαστεί από τον Μεξικόνο **αναρχικό Μαρόν** και τον ρώσο **γεωγράφο Κροπότκιν**. Ο Ζαπάτα με το

στρατό του πετυχαίνει σαρωτικές νίκες όμως θα πεθάνει από προδοσία το 1919. Το κίνημα του γεωπολιτικά δε θα επιβιώσει. Η κληρονομιά του όμως τεράστια. Βλέπουμε σήμερα το κίνημα των Ζαπατίστας στην περιοχή των Τσιάπας όπου έχει εγκαθιδρύσει μια αυτόνομη ζώνη με κυρίαρχη ιδεολογία την άμεση δημοκρατία, μία άμεση δημοκρατία βασισμένη σε συγκερασμό αναρχικών και αυτόνομων μαρξιστικών απόψεων. Έτσι λοιπόν το 1983 ιδρύεται ο EZLN (Ζαπατιστικός Εθνικοαπελευθερωτικός Στρατός) και το 1994 έχουμε την Πρώτη Διακήρυξη της Ζούγκλα Λακαντόνα. Ο EZLN παίρνει τα όπλα διεκδικώντας εκπαίδευση, υγεία, γη, εργασία, ανεξαρτησία, δικαιοσύνη, ελευθερία, δημοκρατία συνδυάζοντας τον Μαρξισμό με τον αναρχισμό. Καταλαμβάνει 7 πόλεις-διοικητικά κέντρα στην Τσιάπας. Το 1995 ο πρόεδρος Ερνέστο Σεδίγιο εξαπολύει στρατιωτική επίθεση στον EZLN. Η χώρα στα πρόθυρα πολέμου. Υπογράφονται οι συμφωνίες του Σαν Μιγκέλ και ξεκινούν οι διάλογοι του Σαν Αντρές. Ο EZLN καλεί σε Εθνική Διαβούλευση για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία. Συμμετέχουν 1.088.000 πολίτες από το Μεξικό και 100.000 ξένοι από 50 χώρες. Το 1998 ο ομοσπονδιακός στρατός, μετά από έναν χρόνο σκληρής καταστολής, επιτίθεται βίαια στους Αυτόνομους Ζαπατιστικούς Δήμους. Ο δήμος Ρικάρδο Φλόρες Μαγόν διαλύεται. Πάραυτα το 2003 εδραιώνεται η Ζαπατιστική αυτονομία. Το 2006 ο υποδιοικητής Μάρκος, ως «Απεσταλμένος Μηδέν» ξεκινάει πολύμηνη περιοδεία στη χώρα (η περιοδεία διακόπτεται για μήνες από τα γεγονότα στο Ατένκο και την εξέγερση στην Οαχάκα που έχει έντονα αναρχικά στοιχεία). Οι Ζαπατίστας συνεχίζουν τον αγώνα τους μέχρι σήμερα παρά τις δυσκολίες και τις αντιξοότητες.

Βλέπουμε λοιπόν ότι την γεωπολιτική δε την ασκεί μόνο το κράτος με τις εξωτερικές σχέσεις του αλλά και τα επαναστατικά κινήματα με την δυναμική τους δράση. Αν ο ορισμός του Robert Harkavy είναι σωστός «**Η Γεωπολιτική είναι η χαρτογραφική αναπαράσταση των σχέσεων μεταξύ των κυρίων αντιτιθεμένων δυνάμεων**» βλέπουμε την εφαρμογή του στο Μεξικό όπου αντιτιθέμενες δυνάμεις είναι τα δυναμικά αυτόνομα κινήματα από τη μία και το αστικό κράτος από την άλλη.

Ένα άλλα ιστορικό παράδειγμα αναρχικού κινήματος με τεράστια γεωπολιτική επιρροή και ουσιαστικά παντελώς αγνοημένη από την κυρίαρχη ιστοριογραφία (μαρξιστική και αστική) αποτελεί το κίνημα του Νεστωρ Μάχνο. Κατά την Αυστρογερμανική εισβολή του 1918 ο στρατός κατοχής άρχισε να λεηλατεί την ύπαιθρο. Ο Μάχνο οργάνωσε μια ένοπλη αντίσταση και παρενοχλούσε τις δυνάμεις κατοχής. Μετά από σκληρές και νικηφόρες μάχες στον Μάχνο δόθηκε ο τίτλος Μπάτκο (πατέρας) από τους στρατιώτες του (Μπιελάς και Μπιελάς, 2008). Όταν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις των Γερμανών κατέρρευσαν το Νοέμβρη, η Ουκρανία έγινε πεδίο μάχης του εμφυλίου. Από τη μία ο στρατός των Λευκών επεδίωκε να επιβάλει δικτατορία από την άλλη οι Αναρχικοί αγωνίζονται για την επιβολή των ελεύθερων σοβιέτ. Οι Μαχνοβικοί επέδειξαν εξαιρετικές

τακτικές ανταρτοπόλεμοι. Αργότερα, βρέθηκαν σε μεγαλύτερες μάχες. Ο στρατός του Μάχνο μάλιστα στην ακμή του αποτελούνταν από δεκάδες χιλιάδες και βάδιζε κάτω από τα λάβαρα «Ελευθερία ή θάνατος» και «Η γη στους αγρότες, τα εργοστάσια στους εργάτες». Ο Μάχνο συμμετείχε με τους Μπολσεβίκους (Μπιελάς και Μπιελάς, 2008) ενάντια στις δυνάμεις της αντίδρασης, αλλά αυτές οι συμμαχίες επανειλημμένα κατέρρεαν. Τελικά, ο Κόκκινος Στρατός νίκησε τον αναρχικό στρατιωτικό σώμα και ο Μάχνο με άλλους αναρχικούς έφυγε στην εξορία. Να ξεκαθαρίσουμε εδώ ότι ο Μάχνο για κάποιο διάστημα έλεγχε και πόλεις εκτός από ύπαιθρο όπου προσπάθησε να εφαρμόσει αναρχικές κοινωνικές πρακτικές όπως η **κολεκτιβοποίηση**. Με άλλα λόγια αναπτύχθηκε ένας αναρχικός μικρόκοσμος με επιτυχία σχετική (δεν είναι λίγοι αυτοί που καταδικάζουν το μαχνοβίτικο κίνημα σαν αποτυχημένο, βλέπε http://www.marxist.com/History-old/russia_peasants.htm).

Η ήττα του μαχνοβίτικου κινήματος οδήγησε όμως αυτή την προσπάθεια στη λήθη (Μπιελάς και Μπιελάς, 2008). Η συνεισφορά του Μάχνο όμως στην γεωπολιτική διαμόρφωση της μεταεμφυλιακής Ουκρανίας όπως και να έχει είναι μεγάλη κάτι που έχει αρχίσει τα τελευταία χρόνια να αναγνωρίζεται και από τους ιστορικούς. Χωρίς τον Μάχνο ίσως η Ουκρανία να μην σοβιετοποιούνταν ποτέ καθώς η στρατός του ουσιαστικά συνέτριψε πρώτα τον γερμανικό στρατό κατοχής και μετά τους λευκούς αντεπαναστάτες.

Το πιο γνωστό όμως παράδειγμα αναρχικής δράσης που διαμόρφωσε ξεκάθαρα το γεωπολιτικό τοπίο της εποχής δεν είναι άλλο από τη συμμετοχή των αναρχικών στον ισπανικό εμφύλιο. Πιο συνοπτικά λίγα πράγματα για την ιστορία της CNT-FAI είναι απαραίτητα. Στο πρώτο της συνέδριο το 1911 η CNT υιοθέτησε τον ελευθεριακό κομμουνισμό και κύριο όπλο την γενική απεργία.

Τα πιο μαχητικά της μέλη ίδρυσαν στην Βαλένθια την FAI (Federacion Anarquista Iberica - Αναρχική Ομοσπονδία Ιβηρικής). Μετά την πτώση της δικτατορίας το 1930 συχνά οι απεργίες που διοργάνωνε κατέληγαν σε αιματηρές συγκρούσεις με την αστυνομία και τον στρατό, με αποκορύφωμα την εξέγερση στις Αστούριες το 1934.

Στις εκλογές του 1936 κάλεσε τα μέλη της σε αποχή και να μην στηρίξουν το Λαϊκό Μέτωπο, το οποίο συγκρότησαν το Σοσιαλιστικό Κόμμα και το Κομμουνιστικό Κόμμα. Ο Άγγλος ιστορικός Χιού Τόμας στο έργο του «Η ιστορία του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου» παραδέχεται ότι την υποστήριζαν περισσότεροι από 2 εκατομμύρια εργάτες.

Ο ρόλος της CNT-FAI στον ισπανικό εμφύλιο (1936-1939) ήταν ουσιώδης. Η πολιτοφυλακή της υπό της καθοδήγηση του Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι κατέστειλε μέσα σε μια μέρα το φασιστικό πραξικόπημα που εκδηλώθηκε στη Βαρκελώνη στις 19 Ιουλίου του 1936. Οι νίκες της «Ταξιαρχίας Ντουρρούτι» στο μέτωπο της Αραγονίας οδήγησαν στην

εγκαθίδρυση αναρχικών κολεκτίβων στην Καταλονία και στην Αραγονία. Ο αναρχισμός για δεύτερη φορά, μετά το πείραμα του Μάχνο στην Ουκρανία, εφαρμοζόταν στην πράξη. Ο θάνατος, όμως, του Ντουρρούτι, αλλά και η αντεπανόσταση των σταλινικών τον Ιούλιο του 1937 οδήγησαν τους αναρχικούς στην ήττα. Πάντως αναρχικές κολεκτίβες, λειτούργησαν μέχρι το τέλος του εμφυλίου και χιλιάδες αναρχικοί πολέμησαν στις γραμμές του δημοκρατικού στρατού.

Μετά τη νίκη του Φράνκο το 1939 η αντίσταση στο φασισμό (<http://anarchyarchives.blogspot.com/2009/09/cnt-confederacion-nacional-del-trabajo.html>) συνεχίστηκε με σαμποτάζ και ένοπλες συγκρούσεις. Μέχρι το 1960 που έλαβε τέλος το αντάρτικο των γκουερίλλας έγιναν 1.866 μάχες με τις δυνάμεις ασφαλείας, 535 σαμποτάζ, σκοτώθηκαν 2.173 μαχητές, 420 δηλώθηκαν αγνοούμενοι και 19.340 αντιστασιακοί φυλακίστηκαν. Η απώλειες του φρανκικού καθεστώτος ήταν 307 νεκροί και 372 αγνοούμενοι. Περιβόητοι αναρχικοί ήταν ο Φραντσίσκο Σαμπατέρ Λιόπαρτ (γνωστός ως Τσικό Σαμαπατέ) και ο Χοσέ Λουΐς Φασέριας (<http://anarchyarchives.blogspot.com/2009/09/cnt-confederacion-nacional-del-trabajo.html>) οι οποίοι και σκοτώθηκαν το 1960. Το βαρύ κόστος του αίματος και οι χιλιάδες συλλήψεις αγωνιστών στην Ισπανία οδήγησαν την CNT να εγκαταλείψει την ένοπλο δράση. Πάραυτα μαζί με την ETA υπήρξαν ουσιαστικά οι μόνες οργανώσεις που αντιστάθηκαν στον Φράνκο.

Πάντως η επιρροή της CNT-FAI στην εδραίωση του δημοκρατικού αντιφασιστικού μετώπου είναι γεγονός αναμφισβήτητο άσχετα αν η τελική κατάληξη ήταν η νίκη των Φρανκιστών. Όσο αφορά την επιρροή των παραπάνω κινημάτων στη διαμόρφωση του αστικού χώρου να τονίσω ότι λόγω της βραχυβιότητας τους, δεν επηρέασαν το αστικό τοπίο σε δημιουργικό επίπεδο (με κτίσιμο κτιρίων όπως έκαναν οι μπολσεβίκοι μετά τη νίκη τους ακολουθώντας το ρεύμα του κυβοφουτουρισμού αρχικά και κατόπιν του σοβιετικού ρεαλισμού στην αρχιτεκτονική). Αντίθετα επηρέασαν "αρνητικά" το αστικό τοπίο με την καταστροφή των αστικών κτιρίων-συμβόλων όπως οι εκκλησίες και οι τράπεζες κάτι άλλωστε που γίνεται σχεδόν από όλους τους επαναστάτες διαχρονικά από τα αρχαία χρόνια.

Η συνεισφορά λοιπόν των αναρχικών κινημάτων στον πόλεμο ενάντια στον καπιταλισμό αλλά και τα φασιστικά καθεστώτα είναι αναμφισβήτητη. Πάραυτα στην Ισπανία οι φασίστες κέρδισαν. Το ίδιο μπορεί να λεχθεί για το κίνημα της μαχνοβίτσας που ηττήθηκε από τους τελικούς του πολέμιους, τους μπολσεβίκους. Πάραυτα υπήρξαν κινήματα με τεράστια επιρροή για αρκετά χρόνια σε γεωπολιτικό επίπεδο τόσο εθνικό όσο και παγκόσμιο. Επίσης τελειώνοντας την αναφορά στη γεωπολιτική επιρροή του αναρχισμού ξεκαθαρίζουμε ότι η επιρροή του δεν πρέπει να μετράται με γνώμονα αποκλειστικά τη νίκη ή την ήττα. Η ήττα του σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο υπήρξε γεγονός. Από την

άλλη δεν πρέπει να μετρούνται τα γεγονότα αποκλειστικά έτσι (Τζολ, 1975). Το κλασσικό παράδειγμα είναι ο Ζαπάτα που η ήττα του δε σήμαινε και πολλά ιδιαίτερα αν αναλογιστούμε τους επίγονους του. Ας αναλογιστούμε τους Ζαπατίστα στο σήμερα. Έδειξαν λοιπόν αυτά τα κινήματα, σε περιορισμένο χρονικό έστω διάστημα, ότι ένα διαφορετικό μάχιμο μοντέλο οργάνωσης της κοινωνίας μπορεί να υπάρξει και αυτό είναι κάτι που μπορεί να έχει μιμητές στο μέλλον. Αντίθετα άλλα ανταγωνιστικά μοντέλα του αναρχισμού που κυριάρχησαν γεωπολιτικά σε ολοκληρωτικό επίπεδο κάποτε (βλέπε ναζισμός, φασισμός, σταλινισμός) έχουν περάσει στη λήθη και την καταδίκη.

2. ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Όσο αφορά την ιστορία των πολεμικών συγκρούσεων τα αναρχικά κινήματα παίζανε σημαντικό ρόλο στις αρχές του 20ου αιώνα μέχρι και την έκρηξη του 2ου παγκοσμίου πολέμου. Μάλιστα οι νίκες του Νέστωρ Μάχνο τον έχουν κάνει αποδεκτό ως στρατηγό ακόμα και από αναλυτές και στρατιωτικά περιοδικά που κινούνται βέβαια σε διαφορετικό πολιτικό πεδίο (βλέπε περιοδικά στρατιωτική ιστορία, στρατηγική κλπ).

Ο Μαχνοβίτικος στρατός λοιπόν δεν είχε καμία στρατιωτική ήττα εκτός από αυτή που υπέστη από τον Τρότσκι λόγω της άριστης γνώσης των μεθόδων του ανταρτοπόλεμου που οι μαχνοβίτες είχαν. Οι Μαχνοβίτες φροντίζουν πάντα να έχουν διέξοδο διαφυγής όταν εμπλέκονται σε κάποια μάχη – κλασσική μέθοδος των ανταρτών από τα αρχαία χρόνια. Επίσης, οι αντάρτες είχαν καλή σχέση με τον ντόπιο πληθυσμό (τουλάχιστον αρχικά) και δεν έχουν ανάγκη ανεφοδιασμού σε αντίθεση με τους εχθρούς τους. Οι Μαχνοβίτες σημείωσαν νίκες επειδή βρίσκονταν στην έδρα τους και επέλεξαν πάντα εκείνοι τη στιγμή της μάχης.

Η συμμετοχή των οπλιτών στις αποφάσεις, τακτικής και στρατηγικής, αντί να παρουσιάσει τα μειονεκτήματα απειθαρχίας είχε αρχικά επιτυχία. Η μεγάλη συνεισφορά του Μάχνο σε τακτικό επίπεδο (Τζολ, 1975) είχε να κάνει ότι σε πολλές μάχες επιτίθονταν στους εχθρούς του με το ιππικό, υποχωρούσε και ξαφνικά αντεπιτιθόνταν (παραπλανητική υποχώρηση, μέθοδος των αρχαίων Πάρθων που έτσι συνέτριψαν τους Ρωμαίους). Επίσης χρησιμοποιούσε άγνωστες ως τότε μεθόδους όπως **αγροτικά άρματα εξοπλισμένα με πολυβόλα**, αυτοσχέδιους εμπρηστικούς μηχανισμούς με άχυρο κλπ. Το κυριότερο όμως όπλο του Μαχνοβίτικου στρατού ήταν το στοιχείο του αιφνιδιασμού από περιοχές που ήταν απρόσιτες στους αντεπαναστάτες αλλά προσιτές στους αντάρτες. Οι αντάρτες (http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1087697) χρησιμοποιούσαν οποιοδήποτε μέσο ώστε να μετακινούνται γρήγορα και να φτάνουν ξεκούραστοι στο πεδίο της μάχης. Σε μια μάχη, ολόκληρος ο Μαχνοβίτικος στρατός, μαζί με τα άλογα και τα άρματα μεταφέρθηκαν με τραίνο (βλέπε video-ντοκουμέντο <http://>

www.youtube.com/watch?v=H1aYxFTOkZQ), αιφνιδιάζοντας τους αντεπαναστάτες που διέσχισαν την απόσταση αυτή με τα πόδια και νικώντας τους κατά κράτος λόγω της φυσικής κατάστασης που είχαν.

Επίσης ο στρατός του Μάχνο (http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1087697) με τη βοήθεια των χωρικών και στρατιωτών του εχθρού που αυτομολούσαν (ο Μάχνο ήταν αρκετά αγαπητός από τον λαό), συγκέντρωνε πληροφορίες για τη δυναμική του εχθρικού στρατεύματος (βασική αρχή του πολέμου: κερδίζει αυτός που έχει τις περισσότερες πληροφορίες). Μεγαλύτερη στιγμή του αναρχικού ουκρανικού αναρχικού στρατού υπήρξε η μάχη του **Peregonovka** όπου οι Μαχνοβίτες συνέτριψαν τους λευκούς.

Όσο αφορά τώρα την Ισπανία (Τζολ,1975) μεγάλες νίκες πέτυχαν οι αναρχικοί στην αρχή όταν οι φασίστες δεν ήταν τόσο καλά οργανωμένοι και ο ρόλος του αυθορμητισμού έπαιζε μεγάλη σημασία. Στα υπόλοιπα χρόνια του εμφυλίου οι αναρχικοί πολιτοφύλακες υπηρέτησαν στον λαϊκό στρατό υπό τις διαταγές μπολσεβίκων αξιωματικών. Έτσι οι αναρχικοί κατέπνιξαν την φασιστική εξέγερση στις Αστουρίες και στη Καταλονία (**μάχη της Βαρκελώνης**) στις αρχές του εμφυλίου. Σαν πιο εμβληματική μορφή των αναρχικών στην Ισπανία αναδείχτηκε από τα γεγονότα ο Ντουρούντι.

Στις αρχές Νοέμβρη του 1936, οι τέσσερις στρατιές του φράνκο, που αποτελούνταν κυρίως από Μαυριτανούς και άντρες της Λεγεώνας των Ξένων, επιτέθηκαν εναντίον της Μαδρίτης. Η μάχη άρχισε στις 8 Νοέμβρη. Ο στρατός του Φράνκο υποστηριζόταν από Γερμανικά και Ιταλικά βομβαρδιστικά. Στη Μαδρίτη οι κομμουνιστές ήταν σχετικά ισχυρότεροι σε σχέση με τη Βαρκελώνη. Ο Φράνκο είπε ότι θα προτιμούσε να καταστρέψει τη Μαδρίτη ολοκληρωτικά, παρά να την αφήσει στους "ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ" (Τζολ,1975). Από τις 16 Νοέμβρη και μετά, η Μαδρίτη βομβαρδιζόταν συνεχώς και είχε αποκοπεί από την υπόλοιπη Ισπανία. Σ' αυτή την απελπιστική κατάσταση, ο Ντουρρούτι αποφάσισε ν' αποσύρει από το μέτωπο της Αραγονίας 4000 μέλη της Ταξιαρχίας του, προκειμένου να βοηθήσει την Μαδρίτη. Η άφιξη του αναπτέρωσε φοβερά το ηθικό των πολιορκημένων κατοίκων της πόλης. Όμως, στις 20 Νοέμβρη, καθώς έβγαινε από ένα αυτοκίνητο, μια αδέσποτη σφαίρα τον έπληξε στο πίσω μέρος του κεφαλιού, σκοτώνοντας τον ακαριαία.

Το σημαντικό στον τρόπο σκέψης του Ντουρούντι ήταν ότι μπόρεσε μέσα στην ομίχλη εκείνου του πολέμου να δει καθαρά. Αν η Μαδρίτη έπεφτε θα έπεφτε και η Βαρκελώνη μετά. Ο Ντουρούντι επέλεξε πρώτα η νίκη και μετά την επανάσταση κάτι που δεν έβρισκε σύμφωνους όλους τους αναρχικούς στην Βαρκελώνη.

Επίσης δε θα πρέπει να παραβλέπεται και η συνεισφορά αναρχικών που επηρεασμένοι από τον Μπακουνισμό και τις εθνοτικές-απελευθερωτικές του τάσεις πολέμησαν ενάντια στις αυτοκρατορίες στα τέλη του 19ου αι. Είναι γνωστή η περιπέτεια του Μπακούνιν που με άλλους αναρχικούς προσπάθησαν να ξεκινήσουν εξέγερση στην Ιταλία με αποτυχημένο αποτέλεσμα. Όπως είναι γνωστή η συνεισφορά των Προυντονικών αναρχικών στην Παρισινή κομούνα.

Ο Αμιλκάρε Τσιπριάνι (<http://ngnm.vrahokipos.net/part01.html?start=5>) είναι μια άλλη περίπτωση αναρχικού που πολέμησε όπως ο Μπακούνιν στην πρώτη γραμμή (βλέπε για Μπακούνιν τη συμμετοχή του στην εξέγερση της Δρέσδης). Ο Τσιπριάνι δραστηριοποιήθηκε μάλιστα και στην Ελλάδα. Το 1862 στην διάρκεια της αντιοθωνικής εξέγερσης βρισκόταν στην Αθήνα, καταδιωκόμενος από την αυστριακή αστυνομία. Ο Τσιπριάνι συμμετείχε στα γεγονότα του 1862 από την πρώτη στιγμή. Μάλιστα, στην περιοχή της Καπνικαρέας, ύψωσε με άλλους οδοφράγματα, όπου κυμάτισε για πρώτη φορά στον «ελλαδικό» χώρο η κόκκινη σημαία. Μετά τα γεγονότα, ήρθε σε επαφή με τον αναρχικό Εμμανουήλ Δαούδογλου, αλλά συνελήφθη και απελάθηκε. Το 1868 πήγε στην Κρήτη και συμμετείχε στην εξέγερση εναντίον της τουρκικής εξουσίας. Έπειτα, πήγε στο Παρίσι όπου συνεργάστηκε με διάφορους αναρχικούς κύκλους καθώς και με μια αναρχική ομάδα που αποτελείτε κυρίως από Έλληνες και της οποίας η σημαντικότερη φυσιογνωμία ήταν ο Πάυλος Αργυριάδης.

Κατά τη διάρκεια του Γάλλο-πρωσικού πολέμου του 1870 (<http://ngnm.vrahokipos.net/part01.html?start=5>), είχε πολεμήσει για την άμυνα του Παρισιού, ενώ το 1871 ήταν ένας από τους πρωτεργάτες της Παρισινής Κομμούνας. Όταν απελευθερώθηκε, δραστηριοποιήθηκε και πάλι στο αναρχικό κίνημα του Παρισιού.

Το 1897 βρέθηκε ξανά στην Ελλάδα, παίρνοντας μέρος ως εθελοντής στον ελληνοτουρκικό πόλεμο μαζί με άλλους Ιταλούς αναρχικούς (Νικόλα Μπαρμπάτο, Ριτσιότι Γαριβάλδη, γιος του Γαριβάλδη, Αντόνιο Φράττι, Φερρούτσιο Τολομεί και Τσιουζέππε Εβανγκελίστι). Όσοι αναρχικοί επαναστάτες, κυρίως Ιταλοί, πολέμησαν ως εθελοντές στο Δομοκό και πιο πριν στην Κρήτη, το έκαναν γιατί πίστευαν (<http://ngnm.vrahokipos.net/part01.html?start=5>) ότι εκεί επικρατούσε λαϊκός ξεσηκωμός που μπορούσε να οδηγήσει όχι μόνο στην εθνική απελευθέρωση αλλά και στην ταξική (βλέπε Μπακούνιν και τις ιδέες του για εθνική απελευθέρωση). Οι αναρχικοί στην Ελλάδα είχαν διαφορετική θέση εκείνη την εποχή όπως οι σοσιαλιστές ειρηνιστές εκείνης της εποχής. Στην εξέγερση της Κρήτης το 1897, πήρε μέρος ένα σώμα Ιταλών αναρχικών και σοσιαλιστών (ομάδα του Μπερτέτι).

Αναφορά πρέπει να γίνει και στον στρατηγό της CNT τον Μερσά ο οποίος πολέμησε στον ισπανικό εμφύλιο και είναι υπεύθυνος μαζί με το τάγμα του για τη συντριβή του σταλινομπολσεβίκικου πραξικοπήματος στη Μαδρίτη το 1939. Όταν ο Νέγκρου αρνήθηκε να παραδοθεί στον Φράνκο

κατόπιν διαταγής του Στάλιν ο Μέρα στήριξε τον δημοκρατικό στρατηγό Κασάντο και τον σοσιαλιστή Μπεστέρο σε ένα αντισταλινικό πραξικόπημα. Οι δυνάμεις του Μέρα ήταν ουσιαστικές στην επικράτηση του Κασάντο ενάντια στο στρατό που είχε σταλεί από τον Νέγκρου για να πατάξει το πραξικόπημα. Να τονίσω εδώ ότι ο Μέρα και η CNT δεν επιθυμούσαν την περαιτέρω συνέχιση του πολέμου για να αποφευχθεί η αιματοχυσία σε ένα πόλεμο που ήταν ήδη χαμένος. Αντίθετα ήταν προς το γεωπολιτικό συμφέρον του Στάλιν η συνέχιση της αντίδρασης στον Φράνκο καθώς ο 2ος παγκόσμιος πόλεμος μόλις ξεκινούσε και ήταν προς το συμφέρον της ΕΣΣΔ ένα μέτωπο ζωντανό δίπλα στην Ιταλία και την Γερμανία.

Πολλοί Ισπανοί αναρχικοί φυγάδες επίσης πολέμησαν στην Γαλλία στην **αντίσταση ενάντια στους Ναζί**. Στην Ιταλία αναρχικές ομάδες πολέμησαν στον αντιφασιστικό αγώνα στη Ιταλία στη διάρκεια του 2ου παγκοσμίου πολέμου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μετά τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο το αναρχικό κίνημα υποχωρεί. Τα ισχυρά μαρξιστικά-λενινιστικά αντάρτικα χρηματοδοτούμενα από τον Στάλιν και τον Μάο κυριαρχούν παγκοσμίως. Την ιστορία την γράφουν οι νικητές. Η ιστορία των αναρχικών λοιπόν περνά στο περιθώριο. Η επιρροή των τελευταίων στη παγκόσμια γεωπολιτική και γεωστρατηγική μένει άγνωστη. Η άνοδος όμως αμεσοδημοκρατικών κινήματων στο Μεξικό επηρεασμένα από την Αναρχία, το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης και η διεθνής εξέγερση που ξεκινά τον Δεκέμβριο του 2008 από την Ελλάδα δείχνει ότι η επιρροή των αναρχικών κινήματων κάθε άλλο παρά έχει πεθάνει. Αντίθετα μέσα από παγκόσμια δίκτυα αλληλεγγύης και δράσης δείχνουν τα δόντια τους και τη διάθεση τους να επιβιώσουν.

Άλλωστε είναι αμφίβολο αν οι Ζαπατίστας κατάφεραν να επιβιώσουν χωρίς την διεθνή κινητοποίηση συμπαράστασης. Προφανώς οι σύγχρονοι διαμορφωτές της γεωπολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο (βλέπε ακαδημαϊκούς, υπουργεία εξωτερικών, αναλυτές, πανεπιστήμια, στρατιωτικούς κλπ) έχουν αναγκαστεί να εισάγουν ένα παίκτη ακόμα στο παγκόσμιο παιχνίδι εξουσίας και αυτός ο παίκτης αφορά τα μαζικά λαϊκά αντιεξουσιαστικά κινήματα και τη διεθνή τους διάσταση.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΡΘΡΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΛΥΚΑΝΘΡΩΠΟΣ (ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΖΑΜ).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χάουαρντ Ζιν, "Από την Ιστορία στην Πράξη – Η δράση των πολιτών ως προϋπόθεση της δημοκρατίας", εκδόσεις ΑΙΩΡΑ

Ι. Θ. Μάζης, Γεωπολιτική: Η Θεωρία και η Πράξη, Παπαζήσης / ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 2002

Κροποτκιν (2010),"Αλληλοβοήθεια",εκδόσεις Καστανιώτης

Κλαρστ Π (1996),"Κοινωνία ενάντια στο κράτος"

<http://ngnm.vrahokipos.net/part01.html?start=5>

http://neakentrodexia.blogspot.com/2010/01/blog-post_10.html

<http://www.youtube.com/watch?v=H1aYxFTOkZQ>

http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1087697

Τζολ (1975),"Αναρχικοί",εκδόσεις Επίκουρος

http://www.marxist.com/History-old/russia_peasants.htm

Β. Μπιελάς και Α. Μπιελάς(2008) "Οι δρόμοι του Νεστορ Μαχνο",εκδόσεις βαβυλωνία

ΧΙΟΥ ΤΟΜΑΣ(1992),"Η ιστορία του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου",εκδόσειςΤολίδη

<http://anarchyarchives.blogspot.com/2009/09/cnt-confederacion-nacional-del-trabajo.html>

Αντόνιο Τέλεζ, "Σαμπατέ: Ένοπλος αγώνας στην Ισπανία 1945-1960", Διεθνής Βιβλιοθήκη Χόμπσπμουμ

Β' ΜΕΡΟΣ: ΤΑ ΚΟΙΝΟΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΧΩΡΟΣ

1. Κοινόβια τον 19^ο αιώνα

Δεν επηρεάζουν μόνο τα μεγάλα μαζικά κινήματα το χώρο. Σε μικρότερο βαθμό ο χώρος επηρεάζεται και από μικρότερες ομάδες. Τα πρώτα ελευθεριακά κοινόβια εμφανίστηκαν στα τέλη του 20αι. Αν και αυτοί που τα δημιούργησαν ήταν επηρεασμένοι από τον **Μπακούνιν** και τον **Κροπότκιν**, δεν ταυτίζονταν απόλυτα μαζί τους. Οι αναρχοκομμουνιστές, μιλούσαν για αδιάκοπο αγώνα που θα προετοίμαζε τις μάζες για την επανάσταση. Θεωρούσαν λοιπόν αυτοί ότι η δημιουργία κοινοβίων παρά τα θετικά στοιχεία που αυτά είχαν, απομονώνανε τους επαναστάτες από την κοινωνία. Η ώρα της κοινοβιακής ζωής θα ερχόταν μετά την επανάσταση.

«Δεν πρέπει να κλειστούμε στον εαυτό μας σε καμία περίπτωση. Πρέπει να μείνουμε στον τεράστιο κόσμο για να δεχτούμε όλες τις εντυπώσεις του, για να συμμετάσχουμε σε όλες τις περιπέτειες του και να δεχτούμε όλες τις οδηγίες τους» (Ελιζέ Ρεκλύ, αναρχικός και γεωγράφος).

1.1 Αναρχοατομικισμός και Κοινόβια

Πολλοί κοινοτιστές είχαν επηρεαστεί από τον αναρχοατομικισμό και τον **Μαρξ Στίρνερ**. Οι περισσότεροι τρομοκράτες στις αρχές του 20^{ου} αι. ήταν αναρχοατομικιστές, όπως και πολλοί κοινοτιστές (βέβαια πολλές φορές άτομα που μένανε σε κοινόβια ήταν υπεύθυνα και για τρομοκρατικές πράξεις όπως η συμμορία του Μπόνο).

Πως επηρέασε όμως ο Στίρνερ τους κοινοτιστές;

Ο Στίρνερ στο «Μοναδικός και το Δικό του» υποστηρίζει σε γενικές γραμμές:

A. Οι μεγάλες ιδέες όπως ο σοσιαλισμός, ελευθερία, επανάσταση αποτελούν αόριστα ιδεολογήματα που σκλαβώνουν τον άνθρωπο. Το άτομο θυσιάζεται για κάτι αόριστο (πχ κομμουνιστική κοινωνία) όπως και ο χριστιανός για το μελλοντικό παράδεισο. Η ευτυχία σύμφωνα με το Στίρνερ βρίσκεται μέσα στο άτομο που μπορεί μέσα στο υπάρχον σύστημα να πραγματώσει τη ζωή του αρκεί να αρνηθεί το κράτος και την ηθική του και να ζήσει όπως αυτό θέλει μακριά από τους αστικούς συμβιβασμούς. Σημασία έχει το παρόν και το εγώ του επαναστάτη.

B. Πίστευε ότι οι άνθρωποι για να εξυπηρετούν τα συμφέροντα τους πρέπει να φτιάχνουν συνεταιρισμούς χωρίς να υπάρχει σε αυτούς εξουσία. Σε αυτούς τους συνεταιρισμούς θα υπάρχει ιδιοκτησία για όλους

και όχι κοινοκτημοσύνη. Εδώ ο Στίρνερ και οι οπαδοί του διαχωρίζονται από τους αναρχοκομμουνιστές. Στο συνεταιρισμό ο καθένας σέβεται την ατομικότητα του άλλου και όποτε θέλει μπορεί να αποχωρήσει αν θεωρεί ότι βλάπτονται τα συμφέροντα του.

Η μηδενιστική κριτική του Στίρνερ επηρέασε και το Νίτσε το έργο του οποίου επηρέασε με τη σειρά του τους αναρχοατομικιστές αλλά και αναρχικούς του κοινωνικού ρεύματος. Ο Λαντάουερ (θρήσκος αναρχικός με κοινοτιστικές τάσεις) και ο Άισνερ μάλιστα ήταν οι πιο γνωστοί γερμανοί αναρχοντισεϊκοί της εποχής. Ο Λαντάουερ μάλιστα έπαιξε βασικό ρόλο στη δημιουργία των κιμπούτζ που θα εξετάσουμε σε λίγο.

1.2 Χριστιανικό και ειρηνικό κίνημα

Οι αναρχικοί χριστιανοί είχαν μεγάλη συμβολή στη δημιουργία κοινοβίων στα τέλη του 19^{ου} αι. Κυριότερος εκπρόσωπος των αναρχοχριστιανών υπήρξε ο γνωστός συγγραφέας Λ.Τολστόι. Οι αναρχοχριστιανοί γενικά ήταν επηρεασμένοι από τις κοινότητες των πρωτοχριστιανών που δεν αποδέχονταν καμία εξουσία παρά μόνο την επουράνια.

Ο Τολστόι αν και αναρχικός δεν αποδέχεται τη βία. Πολέμησε την εκκλησία και τη διαφθορά της. Πριν πεθάνει, παρότι πλούσιος, έζησε σε μία αγροικία μαζί με μαθητές του όπου εφαρμόστηκε η κοινοκτημοσύνη. Αυτό το παράδειγμα θα μιμηθούν μελλοντικά πολλοί χριστιανοί μαθητές του.

2. Κιμπούτζ

Στα εβραϊκά κιμπούτζ σημαίνει συνάθροιση, συλλογικός, κολεκτίβα. Στις αρχές του 20^{ου} αι δημιουργήθηκε το πρώτο κιμπούτζ και σύντομα ακολούθησαν και άλλα. Είχαν συνήθως αγροτικό χαρακτήρα αλλά δεν έλειπαν και αυτά που είχαν βιομηχανική μορφή. Τα κιμπούτζ είχαν εγκατασταθεί σε γη ιδιοκτησίας του Εβραϊκού Εθνικού ταμείου στην Παλαιστίνη. Τα κιμπούτζ ευπορούν από την αρχή και τα κέρδη επενδύονται και πάλι στον οργανισμό αφού αφαιρεθούν από τα κέρδη οι δαπάνες και οι ανάγκες των μελών του κιμπούτζ.

Οι δημιουργοί των κιμπούτζ είχαν επηρεαστεί κυρίως από τον Κροπότκιν και τον Τολστόι. Τη δεκαετία το 20 μάλιστα τα κιμπούτζ γίνονται κίνημα που προσπάθησε να συνενώσει σε ομοσπονδίες τα διάφορα κιμπούτζ. Όσο για την οργάνωση της ζωής οι ενήλικοι ζουν σε ιδιωτικές κατοικίες και στα παιδιά παρέχεται ομαδική στέγαση. Η παρασκευή φαγητού και η σίτιση είναι κοινή. Οι αποφάσεις για τη διακυβέρνηση παίρνονταν στις γενικές συνελεύσεις των μελών. Τα κιμπούτζ πραγματοποίησαν ένα πάντρεμα του κολεκτιβισμού με την εβραϊκή παράδοση και θρησκεία. Ο

Σιωνισμός επιβλήθηκε όμως και τα σάρωσε όλα. Τα σημερινά κιμπούτζ δεν έχουν καμία σχέση με το παρελθόν. Επικρατεί πλέον ο θρησκευτικός λόγος, ενώ η κοινοκτημοσύνη έχει υποχωρήσει. Η πλειοψηφία του κόσμου δεν ξέρει ότι τα αρχικά κιμπούτζ ήταν δημιουργήματα αναρχικών.

3. ΚΟΙΝΟΒΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο το κίνημα των κοινοβίων θα γνωρίσει άνοδο σε Ευρώπη και Αμερική. Το ειρηνικό κίνημα των χίππυδων είχε οπωσδήποτε και αναρχικά στοιχεία. Στη Γερμανία, Δανία και στην Ολλανδία υπήρξε κίνημα καταλήψεων εγκαταλειμμένων κτιρίων που οι καταληψίες μετατρέπανε σε σπίτια και πολιτικούς χώρους. Τα κράτη εκεί αν και φάνηκε να συμβιβάζονται με την ιδέα των καταλήψεων (μετά από πολλές συγκρούσεις βεβαίως) πρόσφατα πέρασαν στην αντεπίθεση και φαίνεται να επαναδιεκδικούν τους χώρους από τους καταληψίες.

NAPAXIA

Γ' Μέρος: ΨΥΧΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

«Σε τι χρησιμεύουν και οι πιο εκπληκτικές ανακαλύψεις, όταν λείπουν οι προϋποθέσεις για να επωφεληθεί από αυτές, όταν δεν προσθέτουν τίποτα στην ψυχαγωγία, όταν λείπει η φαντασία; Οι νέες κατασκευές για τις πόλεις θα πρέπει να είναι εύπλαστες, για να ανταποκρίνονται σε μια δυναμική αντίληψη της ζωής, δημιουργώντας το περιβάλλον μας σε άμεση σχέση με τους διαρκώς μεταβαλλόμενους τρόπους συμπεριφοράς» (Κοσταντ).

Η Ψυχογεωγραφία είναι η προσπάθεια των καταστασιακών να συναντηθεί η ψυχολογία και η γεωγραφία για να αναλυθεί η συναισθηματική επίδραση του αστικού περιβάλλοντος. Αυτή η προσπάθεια έχει δύο σκοπούς: Να καταδείξει την εξουσιαστική δομή της αστικής πόλης και τον τρόπο ξεπεράσματος αυτής της εξουσιαστικής δομής. Ο Debord το 1955 λοιπόν συντάσσει τον οδηγό της πόλης του Παρισιού (Psychogeographic guide of Paris). Ο χάρτης του Παρισιού έχει κοπεί στα διάφορα σημεία που θεωρούνται ως ξεχωριστές γειτονίες. Η νοητή απόσταση μεταξύ των κομμένων κομματιών του χάρτη είναι η απόσταση που περπατώντας σε ωθεί να ανακαλύψεις την πόλη. Με την περιπλάνηση, το να αφήσει δηλαδή τον εαυτό του να παρασυρθεί, καθένας μπορεί να οδηγηθεί στην ανακάλυψη της δικής του ιδανικής χωρικής πραγματικότητας. Ο Ντεμπόρ εδώ είναι επηρεασμένος από τον Μπωντλαίρ που περιπλανούνταν στο Παρίσι με σκοπό να απολαύσει καλύτερα την πολιτιστική δυναμική της πόλης.

Η ψυχογεωγραφική έρευνα σε αντίθεση με την φυσική γεωγραφία που ερευνά την επίδραση των φυσικών δυνάμεων και των κλιματικών συνθηκών πάνω στον άνθρωπο, ερευνά τις επιδράσεις του αστικού περιβάλλοντος στα συναισθήματα και τη συμπεριφορά των ατόμων. Επίσης η ψυχογεωγραφική έρευνα αποτελεί τομή και στην πολιτισμική-πολιτική Γεωγραφία. Να τονιστεί εδώ ότι η οικονομική και ριζοσπαστική γεωγραφία (βλέπε Massey και Harvey) μελετά την επίδραση των χωρικών δυνάμεων πάνω στον άνθρωπο, καθώς ο χώρος παράγει κεφάλαιο και το αντίθετο.

Η Ψυχογεωγραφία πάει πιο πέρα όμως και από την «αριστερή» γεωγραφική σχολή σκέψης. Η συνεισφορά των Καταστασιακών έγκειται ότι πήγαν την έρευνα πιο μακριά, στον τρόπο πιο συγκεκριμένα που ο αστικός χώρος όπως δομείται από την εξουσία, αναπαράγει την εξουσία στο μεμονωμένο άτομο με διάφορους τρόπους. Δεν είναι μόνο ο κλασικός διαχωρισμός του αστικού χώρου μεταξύ περιοχών κατοικίας φτωχών και πλουσίων που κυριαρχεί γενικά στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη και που αναπαράγει την ταξική διάκριση (όπως έχουν δείξει άλλωστε και οι μαρξιστές γεωγράφοι). Στο Κοινωνία του θεάματος λοιπόν ο Γκυ Ντεμπόρ υποστηρίζει ότι η εξουσία επιβάλλεται και με άλλους υπόγειους

τρόπους: η ανέμη λοιπόν επανάληψη των ομοιόμορφων αστικών τετραγώνων στις περιοχές όπου μένουν οι μικροαστοί σε μία μεγαλούπολη, μοιραία προκαλεί την αποβλάκωση στον κάτοικο της μεγαλούπολης που βλέπει μονίμως το ίδιο θέαμα να επαναλαμβάνεται... Η αρχιτεκτονική του κράτους και του θεάματος σκοτώνει το πραγματικά διαφορετικό.

Κάθε άτομο δομεί όμως τη δική του εικόνα της πόλης. Η συνεισφορά της αρχιτεκτονικής του κράτους είναι δεδομένη στο φτιάξιμο της εικόνας αλλά όχι πανίσχυρη. Γιατί αυτή η εικόνα φτιάχνεται επίσης από γεγονότα, αναμνήσεις, και μύθους της πόλης. Η **ψυχογεωγραφική έρευνα** και η περιπλάνηση μέσα στην πόλη μπορούν να μεταμορφώσουν το τοπίο των σύγχρονων πόλεων, προκειμένου να αναδυθούν καινούργιες δυνατότητες πραγμάτωσης των ανθρώπινων επιθυμιών. Όπως λέει ο Γκυ Ντεμπόρ «αρκετά ασχοληθήκαμε με την ερμηνεία των παθών ,το θέμα είναι τώρα να βρούμε καινούργια».